

Nr B 102

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående frihet för i statens tjänst anställda att välja, om hela arbetsersättningen skall utgå enbart som kontantlön eller om en del av den skall innehållas av staten för den anställdes pensionering.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson* i Jönköping *m. fl.* (I: B 163) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: B 246), har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om skyndsamt utredning av möjligheterna att bereda i statens tjänst anställda frihet att välja, om arbetsersättningen skall utgå enbart som kontantlön eller om en del av den skall innehållas av staten för den anställdes pensionering.

I fråga om motiveringen för ifrågavarande förslag anförs i motionen II: B 246 följande.

Den folkpensionsreform, som riksdagen i princip beslutat, ger alla medborgare god och lika grundtrygghet. Enligt vår mening bör varje medborgare själv få avgöra hur han eller hon utöver folkpensionen skall spara och disponera sina inkomster för att ytterligare förbättra sin trygghet. Det är helt naturligt, att olika människor har skilda önskemål i fråga om formerna för ett sådant sparande. Endast en lösning i enlighet med vad som vid folkomröstningen förordades av linje 2, den personliga frivilliglinjen, kan tillgodose olika önskemål hos individerna.

Den personliga frivillighet, som vi förordar, innebär tillämpad på arbetsmarknadsuppställningar, att parterna bör utforma sina avtal så att varje anställd har rätt att avgöra, om hela arbetsersättningen skall gå till honom i form av kontant lön eller en del av den skall inbetalas till ett pensionssystem. Organisationernas eller arbetsgivarnas uppgifter blir i så fall en kollektiv inbetalning av avgifter, vilket givetvis kan förbilliga administrationen. Genom det här förordade »bruttolönesystemet» får också varje anställd en klar uppfattning om vad hans årliga inkomstförmåner är under den aktiva åldern. Den avtalsfrihet, som råder på arbetsmarknaden, bör emellertid enligt vår mening inte begränsas.

När staten uppträder som part på arbetsmarknaden, bör den medgiva motparten vid förhandlingarna ett sådant system, att den enskilde löntagaren får frihet att välja om han skall ha hela arbetsersättningen i form av kontant lön eller om en del av den skall innehållas av staten till hans pensionering. Det synes sålunda önskvärt, att staten vid sina förhandlingar med motparten förklarar sig beredd medverka till att bestämmelserna i

vad gäller pensionering och avlöning utformas efter den personliga frivillighetens princip. Härigenom skulle de idéer om personlig valfrihet, som hävdades i linje 2 vid fjolårets folkomröstning, även tillämpas för de i statens tjänst anställda. Enligt vår mening bör frågan om sådan valfrihet tagas upp till behandling vid sedvanliga avtalsförhandlingar med vederbörande statstjänstorganisationer, och för att underlätta sådana förhandlingar bör hithörande problem göras till föremål för en skyndsam utredning.

Över förevarande motioner har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, utlåtande avgivits av *statskontoret*, varjämte *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Landsorganisationen i Sverige*, *Sveriges akademikers centralorganisation*, *Statstjänstemännens riksförbund* och *Tjänstemännens centralorganisations statstjänstemannasektion* begagnat sig av erhållet tillfälle att yttra sig över motionerna.

Statskontoret anför följande.

Ett införande av den i motionerna åsyftade valfriheten för i statens tjänst anställda skulle innebära en radikal omläggning av hittills tillämpad ordning för statstjänstemännens avlöning och pensionering. Därigenom skulle den fasthet och trygghet, som sedan lång tid tillbaka varit förbunden med pensionsberättigande statstjänst, komma att undanryckas. Detta i sin tur torde komma att försämra statens möjligheter att kunna konkurrera om arbetskraften med andra arbetsgivare. Den av motionärerna önskade valfriheten synes sålunda icke vara förenlig med vare sig statens eller de statsanställdas intressen. Det läser heller icke kunna förbises, att en övergång till ett sådant system skulle förorsaka ett omfattande administrativt arbete. Enär den statliga pensioneringen icke är försäkringsmässigt uppbyggd, torde det nämligen bli nödvändigt att tillskapa helt nya löne- och pensionsbestämmelser. Detta skulle innebära, att de på dessa områden gällande föreskrifterna, vilka nyligen blivit föremål för genomgripande ändringar efter förhandlingar mellan staten och de statsanställdas organisationer, skulle behöva helt omgestaltas. Härtill kommer, att den praktiska tillämpningen av ett sådant nytt system torde kräva en betydligt större administrativ apparat än som för närvarande är erforderlig. Mot bakgrunden av det nu anförda avstyrker statskontoret, att åtgärder vidtagas i syfte att tillmötesgå motionerna.

Svenska arbetsgivareföreningen har under återopande av pensionsfrågans ovissa läge avstyrkt den föreslagna utredningen.

Landsorganisationen har, med bifogande av ett från statstjänarkartellen inhämtat yttrande, förklarat sig helt dela kartellens i yttrandet framförda uppfattning och bestämt avstyrkt motionerna. I nyssnämnda yttrande från *statstjänarkartellen* anføres följande.

De av motionärerna framförda synpunkterna om s. k. valfrihet är orealistiska och vittnar om bristande insikter beträffande de statsanställdas trygghetssträvanden. Den föreslagna utredningen betraktar vi med hänsyn till kända fakta som fullständigt onödig.

Statens anställda har sedan mycket lång tid tillbaka varit starkt intresserade av kollektiva åtgärder för uppnående av ekonomisk trygghet för såväl sig själva på alderdomen, vid sjukdom och invaliditet, som också för sina efterlämnade familjer.

Ett genomgående drag vid försöken att åstadkomma den önskade tryggheten har varit strävandena att genomföra sådana pensionsanordningar, som omfattade alla anställda. Flera årtionden innan staten mera målmedvetet började pensionera sina tjänstemän bildades enskilda pensionsinrättningar, till en början huvudsakligen för ordnandet av tjänstepension, men längre fram också för att lösa familjepensioneringen. Till tjänstepensioneringen erhöll de enskilda pensionsinrättningarna bidrag av staten, men familjepensioneringen bekostades av tjänstemännen själva. I regel var anslutningen till pensionsanordningarna och därmed också erläggande av bidrag till pensionskostnaderna obligatorisk för alla ordinarie tjänstemän inom inrättningens verksamhetsområde.

Uppbyggandet av det statliga pensionssystemet, vilket genomförts i många etapper och under mycket lång tid, har sålunda skett genom kollektiva ekonomiska uppoffringar från de anställdas sida. Den hittills sista etappen på vägen mot ett enhetligt, rationellt uppbyggt pensionssystem är det nya pensionsreglemente, som beslutades vid årets B-riksdag. Reglementet är en produkt av *förhandlingar* mellan civildepartementet å ena sidan och samtliga huvudorganisationer på det statliga området å andra sidan. Även om förhandlingsresultatet i vissa avsnitt utgör kompromisslösningar, kan reglementet ändå sägas i allt väsentligt ge en rättvisande bild av de anställdas uppfattning om hur personalpensioneringen bör ordnas.

När Statstjänarkartellen gett uttryck för den uppfattning, som återspeglas i reglementet, att anslutningen skall gälla alla anställda i statens tjänst, beror detta på ett flertal orsaker. Främst av dessa är de statsanställdas entydiga strävan under den mycket långa uppbyggnadstiden om önskvärd trygghet på ålderdom, vid sjukdom och invaliditet samt för efterlämnade familjer, vilket icke kan uppnås utan kollektiva åtgärder. Svåra ekonomiska konsekvenser har i många fall uppstått i fall där den anställde saknat pensionsrätt. Statstjänarkartellen kommer icke att medverka till ett raserande av det pensionssystem, som är av så stor betydelse för tryggheten för de statsanställda och deras familjer. Tvärtom kommer fortsatta ansträngningar att göras för åstadkommande av trygghet för dem som fortfarande saknar pensionsrätt, ett arbete som vi anser motionärerna borde vara behjälpliga med istället för att försöka rasera det system som redan är uppbyggt.

Med hänvisning till det anförda och med starkt understrykande av betydelsen av ekonomisk trygghet för *alla* löntagare och deras familjer och under framhållande av att det statliga pensionsreglementet i allt väsentligt ger den önskade tryggheten, samt att dessa resultat kan uppnås inom en administrativt enkel ram får Statstjänarkartellen hemställa att Landsorganisationen i sitt remissyrkande till Riksdagens Statsutskott bestämt avvisar motionerna.

Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) anför följande.

I de likalydande motionerna hemställs om skyndsamt utredning av möjligheterna att bereda i statens tjänst anställda frihet att välja om arbetsersättningen skall utgå enbart som kontantlön eller om en del av den skall innehållas av staten för den anställdes pensionering. Därefter skulle frågan upptagas till behandling vid de sedvanliga avtalsförhandlingarna med statstjänstemännens organisationer.

SACO vill först erinra om att i början av innevarande år överenskommelse träffades mellan civildepartementet och de statsanställdas organisationer om nytt pensionsreglemente för statstjänstemännen. Denna överenskommelse

innebär, att sådan personlig valmöjlighet som förordas i motionerna icke existerar i det statliga pensionssystemet.

Den första förutsättningen för att man skall påbörja utredningsarbete rörande möjlighet för statsanställda att erhålla anställning utan pensionsförmåner torde böra vara, att det verkligen föreligger ett *behov* av att skapa sådan personlig valfrihet. Till SACO har emellertid icke från de statsanställda medlemmarnas sida framförts några sådana önskemål. Om verkligen ett behov förelåg hade givetvis frågan kommit att aktualiseras inom statstjänstemännens fackliga organisationer efter framställning från medlemmarnas sida. Redan det förhållandet att önskemål om personlig valfrihet i pensionshänseende icke framförts i statstjänstemännens fackliga organisationer och att något behov av sådan valfrihet således icke synes föreligga, torde utgöra tillräckligt skäl att avstyrka de ifrågavarande motionerna.

Det i motionerna förda resonemanget synes grunda sig på de principer som tillämpas i pensionsförsäkringar med premiereservteknik. Vid ett fördelningssystem som det statliga pensionssystemet kan emellertid icke pensionsutfästelsens värde försäkringstekniskt beräknas och storleken av det lönetillskott, som skulle tillkomma den som avstod från pensionsförmåner, skulle således icke kunna grundas på sådana beräkningar. Att i stället grunda ifrågavarande lönetillskotts storlek på kostnaden för samma år till pensionerade statstjänstemän utbetalda pensionsbelopp synes icke tillfredsställande.

Ett förverkligande av motionärernas intentioner skulle också kunna leda till socialt och arbetsmarknadsmässigt mindre önskvärda konsekvenser. Risk skulle kunna föreligga för att den yngre arbetskraften avstod från pension för att därigenom få ut en större lön och kunna leva på en högre standard. Senare i livet skulle emellertid den högre levnadsåldern och hänsynen till familjens trygghetskrav aktualisera pensionsfrågan. Då skulle emellertid stora svårigheter uppstå att lösa denna på ett tillfredsställande sätt så att icke så stora pensionskostnader uppstod, att utrymmet för konsumtion under återstoden av den aktiva tiden blev för litet.

Man får icke heller bortse från att arbetsgivaren med hänsyn till det sociala ansvaret för efterlevande och åldringar har intresse av att de anställda är tillförsäkrade pensionsförmåner. På den privata arbetsmarknaden torde den typ av valfrihet, som motionärerna förordar, icke tillämpas, även om den där i och för sig är möjlig.

Över huvud taget innebär det pensionssystem som staten och statstjänstemännens huvudorganisationer genom avtal enats om, att den aktiva generationen av statstjänstemän kollektivt påtagit sig kostnaderna för pensionerna. Fördelningssystemet, vars förutsättning är just ett sådant kollektivt åtagande, innebär så stora fördelar med hänsyn till pensionernas värde och standardbeständighet, att statstjänstemännen icke torde vilja avstå från detsamma.

Från motionärernas utgångspunkt skulle man på motsvarande grunder kunna yrka på individuell valfrihet i fråga om sådana anställningsvillkor som arbetstid, sjuklön och semester. Även om det är önskvärt att den enskilde kan påverka avvägningen av olika förmåner inom den totala arbetsersättningens ram, skulle en fullständig individuell valfrihet i nämnda avseenden inom statstjänsten leda till alltför stora komplikationer bl. a. i administrativt avseende. Genom möjligheten till kontraktsanställning av teknikerpersonal har vissa möjligheter öppnats till en smidigare utformning av de statliga anställningsvillkoren. Det är önskvärt, att möjligheten till

smidigare anställningsformer utvidgas. Härvid torde man emellertid få välja andra vägar än den av motionärerna förordade.

Med hänvisning till vad här anförts får SACO avstyrka bifall till de remitterade motionerna.

Statstjänstemännens riksförbund (SR) anför följande.

I sina tidigare yttranden över förslag till allmän obligatorisk pensionering har SR hävdad den uppfattningen, att ordnandet av en löntagares tjänstepensionsförhållanden är ett problem som bör lösas genom förhandlingar mellan löntagare och arbetsgivare.

För statstjänstemännens del har pensionsfrågan lösts på detta sätt genom de förhandlingar som förts mellan civilministern och de statsanställdas huvudorganisationer, vilka förhandlingar den 26/3 1958 resulterade i överenskommelse om det nya pensionsreglemente som skall träda i kraft den 1 juli 1959 och som godkändes av riksdagen den 25 juli 1958.

Under hänvisning till det ovan sagda kan SR icke tillstyrka en utredning enligt motionärernas förslag.

Tjänstemännens centralorganisations (TCO) statstjänstemannasektion har anfört följande.

Statens tjänstemän har sedan mycket lång tid tillbaka och långt före andra grupper i samhället varit starkt intresserade av kollektiva åtgärder för uppnående av ekonomisk trygghet såväl för tjänstemännen själva på ålderdomen, vid sjukdom och invaliditet som också för tjänstemännens efterlämnade familjer.

Som ett genomgående tema vid försöken att åstadkomma den önskade tryggheten har varit strävandena att genomföra sådana pensionsanordningar, som omfattade alla tjänstemän. Flera årtionden innan staten mera målmedvetet började pensionera sina tjänstemän bildades enskilda pensionsinrättningar, till en början huvudsakligen för ordnandet av tjänstepension men längre fram också för att lösa familjepensioneringen. Till tjänstepensioneringen erhöll de enskilda pensionsinrättningarna bidrag av staten, men familjepensioneringen bekostades av tjänstemännen själva. I regel var anslutning till pensionsinrättningarna och därmed också erläggande av bidrag till pensionskostnaderna obligatorisk för alla ordinarie tjänstemän inom inrättningens verksamhetsområde.

Uppbyggandet av det statliga pensionssystemet, vilket genomförts i många etapper och under mycket lång tid, har sålunda skett genom kollektiva ekonomiska uppoffringar från statstjänstemännens sida. Den hittills sista etappen på vägen mot ett enhetligt, rationellt uppbyggt pensionssystem är det nya pensionsreglemente, som beslutades vid årets B-riksdag. Reglementet är en produkt av förhandlingar mellan civildepartementet å ena sidan och TCO:s statstjänstemannasektion samt andra tjänstemannaorganisationer å andra sidan. Även om förhandlingsresultatet i vissa avsnitt utgör kompromisslösningar, kan reglementet ändå sägas i allt väsentligt ge en rättvisande bild av TCO:s statstjänstemannasektions uppfattning om hur personalpensionering bör ordnas.

Dessa nu i år slutförda förhandlingar omnämnas därför att på den korta tid som förflutit efter dessa ingenting inträffat, som föranleder TCO:s statstjänstemannasektion att nu inta en ändrad ståndpunkt. När TCO:s statstjänstemannasektion sålunda gett uttryck för den uppfattning, som återspeglas i reglementet, att anslutningen skall gälla alla statstjänstemän beror detta på ett flertal orsaker. Främst av dessa bör kanske erinras om att statstjänstemännens strävan under den mycket långa uppbyggandstiden har

varit en entydig uppfattning om att önskvärd trygghet på ålderdom, vid sjukdom och invaliditet samt för efterlämnade familjer främst kan uppnås genom kollektiva åtgärder, varför TCO:s statstjänstemannasektion nu anser sig fullfölja en gammal beprövad och till synes riktig linje, vilken också lett fram till positiva resultat. Svåra ekonomiska konsekvenser har i många fall uppstått i fall där statstjänstemannen saknat pensionsrätt. TCO:s statstjänstemannasektion önskar icke medverka till ett raserande av det pensionssystem, som är av stor betydelse för tryggheten för de statsanställda och deras familjer.

Det bör i detta sammanhang framhållas, att om — såsom yrkas i motionerna — i statens tjänst anställda beredes frihet att välja pensionsrätt eller högre kontantlön en hel del komplikationer skulle uppstå. Sålunda måste man räkna med att inte alla som anmäler sitt utträde ur pensioneringsgemenskapen, använder sina ökade ekonomiska resurser på ett sådant sätt att ekonomisk trygghet skapas för dem själva och för deras familjer.

På det administrativa området skulle ett bifall till motionerna medföra ett betydande merarbete. Det bör erinras om att enligt reglementet utgår pensionerna vid olika pensionsåldrar och med olika krav beträffande antalet erforderliga tjänsteår för full pension. Rätt vanligt är dessutom att tjänstemän genom befordran eller tjänstebyte i annat fall får ändrad pensionsålder, ändrat pensionsunderlag, ändringar i fordran på tjänsteår eller andra ändringar i sina pensionsvillkor. Att under dylika förhållanden i de enskilda fallen beräkna värdet av pensionsförmånerna kommer att kräva vidlyftiga försäkringsmatematiska beräkningar.

Med starkt understrykande av betydelsen av ekonomisk trygghet för *alla* statstjänstemän och deras familjer och under framhållande av att det statliga pensionsreglementet i allt väsentligt ger den önskade tryggheten samt att dessa resultat kan uppnås inom en administrativt enkel ram får TCO:s statstjänstemannasektion föreslå att motionerna inte föranleder till någon riksdagens åtgärd.

Utskottet. I de föreliggande motionerna föreslås, att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om skyndsamt utredning av möjligheterna att bereda i statens tjänst anställda frihet att välja, om arbetsersättningen skall utgå enbart som kontantlön eller om en del av den skall innehållas av staten för den anställdes pensionering.

Utskottet vill erinra om att ett med det föreliggande motionsyrkandet identiskt utredningsförslag förelåg i de i anledning av propositionen nr 55 till årets förra riksdag (folkpensionsreformen) väckta motionerna I: 325 och II: 421. I sitt utlåtande nr 1 uttalade särskilda utskottet på förevarande punkt, att förslaget enligt utskottets mening vore en fråga av sådan natur att, om intresse för en valfrihet i det i motionerna berörda hänseendet funnes bland de statsanställda, frågan finge tagas upp av vederbörande fackliga organisationer vid sedvanliga avtalsförhandlingar. Särskilda utskottet avstyrkte motionerna och riksdagen beslöt i enlighet därmed.

I anledning av de nu väckta motionerna har statsutskottet inhämtat yttranden bl. a. från vederbörande personalorganisationer, vilka yttranden jämte övriga i ärendet avgivna redovisats i det föregående. Av yttrandena framgår att något intresse på tjänstemannahåll inte f. n. synes förefinnas för införande av en valfrihet sådan som den i motionerna åsyftade eller ens för en utredning i motionernas syfte. Skulle emellertid ett sådant intresse

komma att uppstå bland de av motionerna berörda tjänstemännen torde det kunna förutsättas att deras fackliga organisationer kommer att taga upp frågan i vanlig ordning. Med hänsyn till det anförda kan enligt utskottets uppfattning bärande skäl ej anses föreligga för igångsättande av den i motionerna påyrkade utredningen, varför utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: B 163 och II: B 246 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 2 december 1958

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Näsström, Gillström, Ohlon, Ivar Johansson, fröken Andersson, herrar Birger Andersson, Boman, Thun, Pålsson, Bergman, Holmqvist, Sundelin, Rikard Svensson och fröken Ranmark; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Petterson i Degerfors, Malmborg, Jansson i Kalix, Staxäng, Persson i Växjö, Ståhl, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, fröken Elmén, herrar Almgren, Andreasson, Bohman, Johansson i Norrköping och Gustafsson i Kårby.

Reservationer

1) av fröken *Andersson*, herrar *Skoglund* i Doverstorp, *Staxäng* och *Bohman*, vilka ansett

dels att den del av utskottets yttrande, som på s. 6 börjar med »Utskottet vill» och på s. 7 slutar med »avstyrker motionsyrkandet», bort ha följande lydelse:

»Att pensionen är att betrakta som en intjänad löneförmån har numera allmänt accepterats. Bruttolönesystemet bygger på denna uppfattning. De väckta motionerna aktualiserar för de statsanställdas vidkommande olika med bruttolönesystemet sammanhängande problem. Hit hör bl. a. den anställdes möjlighet att vid avgång ur tjänst före pensionsåldern utfå vad som belöper på anställningstiden samt att bestämma, i vilken utsträckning lönen skall tagas ut oavkortad respektive till en del inestå för pensionering. Sistnämnda fråga torde numera avgöras förhandlingsvägen mellan organisationerna på arbetsmarknaden. Även inom den statliga sektorn får sådana avgöranden sägas ha ägt rum.

Ur här angivna och andra synpunkter vore enligt utskottets mening ett närmare klagörande av den i motionerna väckta frågan obestridligen av intresse.

Med anledning av de farhågor som framförts av vissa av de över motionerna hörda fackliga organisationerna vill utskottet framhålla, att en analys av frågan om pensionens oantastbarhet och andra med bruttolönesystemet förenade spörsmål inte behöver åsyfta ändring i det system för de stats-

anställas pensionering som av ålder utbildats. Pensionsförmånernas nuvarande utformning är att betrakta som ett förhandlingsresultat. Det klarläggande som enligt utskottets mening bör komma till stånd måste förutsätta, att nuvarande avtals- och förhandlingsfrihet bibehålles.

Utskottet föreslår att riksdagen, i anledning av de ifrågavarande motionerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet här anfört.»

dels ock att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av motionerna I: B 163 och II: B 246, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.»

2) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Svensson* i Stenkyrka och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Den personliga frivillighet, som förordas i de föreliggande motionerna, innebär tillämpad på arbetsmarknadsuppgörelser, att parterna bör utforma sina avtal så att varje anställd har rätt att avgöra, om hela arbetsersättningen skall gå till honom i form av kontant lön eller om en del av den skall inbetalas till ett pensionssystem. Organisationernas eller arbetsgivarnas uppgifter skulle i så fall bli en kollektiv inbetalning av avgifter, vilket givetvis kan förbilliga administrationen. Motionärerna anser, att staten, när den uppträder som part på arbetsmarknaden, vid förhandlingarna bör medgiva motparten ett sådant system, att den enskilde löntagaren får avgöra hur han skall disponera sin arbetsersättning. Det är önskvärt, heter det vidare i motionerna, att staten vid sina förhandlingar med motparten förklarar sig beredd medverka till att bestämmelserna i vad gäller pensionering och avlöning utformas efter den personliga frivillighetens princip.

De remissyttrandet, som avgivits över motionerna, torde ge vid handen, att majoriteten av de statsanställda f. n. icke har intresse av den valfrihet, som motionärerna förordat. Utskottet har sig emellertid bekant, att åtskilliga statsanställda skulle föredraga att få hela arbetsersättningen i form av kontant lön för att sedan efter egen bedömning disponera en del av sina inkomster till ytterligare förbättring av sin trygghet. Det synes utskottet därför önskvärt att möjligheterna att bereda dem sådan personlig frivillighet skyndsamt prövas. Utskottet vill icke bestrida, att vissa administrativa svårigheter skulle kunna följa med det förordade systemet. Men dessa kan enligt utskottets mening icke få utgöra hinder för den personliga frivillighet, som framstår som värdefull för de statsanställda.

Utskottet delar alltså den i motionerna framförda uppfattningen. Utskottet hemställer fördenskill,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: B 163 och II: B 246, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning av möjligheterna att bereda i statens tjänst anställda frihet att välja, om arbetsersättningen skall utgå enbart som kontantlön eller om en del av den skall innehållas av staten för den anställdes pensionering.»